

Gweithredu darpariaethau ariannol Deddf Cymru 2014

1. Gosodwyd yr adroddiad blynyddol diweddaraf ar weithredu darpariaethau ariannol Deddf Cymru 2014 gerbron y Cynulliad Cenedlaethol ar 14 Rhagfyr.¹
2. Ers hynny, bu nifer o ddatblygiadau pwysig, gan gynnwys cytuno ar y fframwaith cyllidol rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU; hynt y ddau fil trethi drwy'r Cynulliad Cenedlaethol a'r gwaith sy'n parhau i sefydlu Awdurdod Cyllid Cymru.
3. Rwyf yn ddiolchgar i'r Pwyllgor Cyllid am ei waith craffu cynhyrchiol ar yr holl faterion hyn a hynny ar adeg brysur ar ddechrau 2017.
4. Mae'r nodyn hwn yn rhoi crynodeb byr o'r prif ddatblygiadau ers i adroddiad Deddf Cymru 2014 gael ei gyhoeddi.

Fframwaith cyllidol

5. Mae fframwaith cyllidol Llywodraeth Cymru, y cytunwyd arno â Llywodraeth y DU ac a gyhoeddwyd ar 19 Rhagfyr, yn sicrhau cyllid teg hirdymor ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus datganoledig yng Nghymru. Mae'n mynd i'r afael ag annhegwch yn y trefniadau ariannu presennol ac yn amddiffyn Cymru rhag risgiau diangen yn sgil datganoli pwerau trethi gan hwyluso'r ffordd ar gyfer cyflwyno cyfraddau treth incwm i Gymru yn 2019.

Prif nodweddion y fframwaith cyllidol yw:

- Diwygio fformiwla Barnett fel y'i cymhwysir i Gymru, gan gynnwys cyllid gwaelodol o 115% o wariant cymaradwy gwariant yn Lloegr a chyllid gwaelodol dros dro o 105% tra bo gwariant y pen yng Nghymru yn parhau i fod yn uwch na 115%.
- Dull o addasu'r grant bloc ar gyfer treth incwm, sy'n sicrhau bod nodweddion y sylfaen drethi yng Nghymru'n cael eu hadlewyrchu'n briodol ac sy'n amddiffyn cyllideb Cymru rhag effaith rhai newidiadau polisi arwyddocaol yn y DU.
- Dyblu terfyn benthyca cyfalaf Llywodraeth Cymru i £1 biliwn.
- Un gronfa newydd wrth gefn i Gymru, sy'n rhoi hyblygrwydd ychwanegol i reoli adnoddau ar draws blynyddoedd ac i ddelio'n effeithiol ag unrhyw anwadalrwydd o refeniw trethi Cymreig.
- Trosolwg annibynnol o weithrediad y fframwaith cyllidol, gan gynnwys unrhyw anghytundeb rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU.

Deddfwriaeth trethi

6. Yn ddiweddar pasiodd Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru) drafodion Cyfnod 2. Cefnogwyd pob un o welliannau'r Llywodraeth i'r Bil, gan gynnwys y gordal cyfraddau uwch ar gyfer prynu eiddo preswyl ychwanegol. Cynhelir trafodion Cyfnod 3 ar ddiwedd mis Mawrth.

¹ Mae'r adroddiad blynyddol ar gael yn: <http://gov.wales/docs/caecd/publications/161214-2nd-report-cy.pdf>

7. Cyflwynwyd Bil Treth Gwarediadau Tirlenwi (Cymru) ar 28 Tachwedd. Cyhoeddir adroddiadau Pwyllgor Cyfnod 1 ar ddechrau mis Mawrth, a chynhelir y ddatl Egwyddorion Cyffredinol ar 21 Mawrth.

Treth incwm

8. Ar ôl i Ddeddf Cymru 2017 gael y Cydsyniad Brenhinol, gan ddileu'r angen am refferendwm cyn y gellid cyflwyno cyfraddau Cymreig o dreth incwm, rwyf wedi cael trafodaethau cychwynnol â Phrif Ysgrifennydd y Trysorlys ynghylch cyflwyno cyfraddau Cymreig o dreth incwm. Mae fy swyddogion bellach yn dechrau trafodaethau â'r Trysorlys ac â CThEM ynghylch cyflwyno cyfraddau Cymreig o dreth incwm o Ebrill 2019.

Awdurdod Cyllid Cymru (ACC)

9. Ar 3 Chwefror, cyhoeddais mai yn Nhrefforest y byddai pencadlys Awdurdod Cyllid Cymru'n cael ei leoli. Bydd gan ACC bresenoldeb hefyd yn Aberystwyth a Llandudno, a bydd yn gweithio'n uniongyrchol â threthdalwyr ledled Cymru. Adolygir lleoliad y pencadlys yn 18 mis ar ôl i Awdurdod Cyllid Cymru ddechrau gweithredu'n llawn.
10. Croesewais wrandawriad cyn-penodi'r Pwyllgor Cyllid gyda Kathryn Bishop, yr ymgeisydd a ffeirir ar gyfer swydd Cadeirydd ACC a'i adroddiad dilynol. Rwyf yn ystyried yr adroddiad a byddaf yn gwneud cyhoeddiad ynghylch y penodiad cyn bo hir.
11. Mae'r dyddiad cau ar gyfer ceisiadau am aelodau anweithredol o Fwrdd Awdurdod Cyllid Cymru bellach wedi dod i ben. Cawsom ymateb da i'r hysbyseb. Pan fydd y Cadeirydd wedi'i benodi, bydd y penodiadau i'r Bwrdd yn symud ymlaen i'r cam nesaf.

Benthyca cyfalaf

12. Mae'r pwerau sydd ar gael o dan Ddeddf Awdurdod Datblygu Cymru (WDA) 1975 wedi'u diddymu ac mae'r pwerau benthyca cyfalaf newydd o dan Ddeddf Cymru 2014 wedi cael eu deddfu. O ganlyniad, mae Llywodraeth Cymru yn gallu benthyca arian at ddibenion cyfalaf ar unwaith. Yn ystod y cyfnod mynediad cynnar - cyn i'r dreth trafodiadau tir a'r dreth dirlenwi gael eu cyflwyno ym mis Ebrill 2018 - ni ellir defnyddio'r pwerau hyn ond i gefnogi cyfanswm buddsoddiad o £40m yn yr M4 newydd.

Trethi datganoledig newydd

13. Byddwn yn parhau i ystyried yr achos o blaid datblygu trethi newydd, gan gynnwys cynigion yn adroddiad Sefydliad Bevan, eleni.

Gweithdrefnau cyllidebol

14. Mae Llywodraeth Cymru a'r Cynulliad Cenedlaethol yn parhau i gydweithredu ar gynigion i ddiwygio'r broses graffu ar y gyllideb ar gyfer cyllideb ddrafft 2018-19. Mae Pwyllgor Busnes y Cynulliad Cenedlaethol wedi cytuno ar y dull o ddiwygio'r Rheolau Sefydlog, sy'n symud ymlaen ochr yn ochr â datblygu Protocol y Gyllideb.

Bydd y Pwyllgor Busnes yn ymgynghori â'r Pwyllgor Cyllid ynghylch y cynigion maes o law.

Craffu'n annibynnol ar ragolygon

15. Yn 2017-18 bydd Trysorlys Cymru'n mynd ati i gynhyrchu rhagolygon o refeniw trethi Cymru ac fe fydd sefydliad annibynnol yn craffu ar ei waith ac yn ei sicrhau. Bydd hefyd yn cynghori ar y fethodoleg a ddefnyddir i helpu i lywio gweithgarwch ym maes rhagolygon refeniw yn y dyfodol. Yn dilyn proses gaffael gystadleuol, penodwyd tîm o Ysgol Fusnes Prifysgol Bangor i ymgymryd â'r gwaith.
16. Dros y misoedd nesaf, byddaf yn ystyried y dewisiadau ar gyfer trefniadau rhagolygon yn y blynyddoedd i ddod.

Mark Drakeford
Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol
9 Mawrth 2017